

בעזרת השם יהי ברך

ספר

עצתו אמונה

בריוון פון חיזוק, אָמונה און
פראקטישע עצות פאר'ן לעבן,
געשריבן דורך ראש ישיבת תפארת
התורה ברסלב

אידיש

פֿרשׂת וָאַראַ

238

תשפ"ב

צו באקומען וועכענטליך די עצתו אמונה רופט: 718-387-2691

היכל הקודש ברסלב
Heichal Hakodesh Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש בארא פארק
Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

היכל הקודש וויליאמסבורג
Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש מאנסי
Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

היכל הקודש ברסלב
בלומינג גראוו
Heichal Hakodesh
Blooming Grove
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
1-845-238-0804

נדפס ע"י קרן הדפסה היכל הקודש
181 Huschke Rd. Liberty, NY 12747
718-387-2691

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

חיווך פאר די
אידישע שטוב
212-444-9169

קול
ברסלב
212-444-9191

עֲצַתּוֹ אֲמוּנָה

- א. מעג מען מאלן בילדער פון צדיקים?.....
ב. ווי אזוי קען איד העלפן מיין ווייב?.....
ג. פארוואס האט מוהרא"ש זכותו יגן עלינו זיך געפירט מיט רעביסטעווע?.....
ד. ווי אזוי פירט מען זיך ניטל נאכט ווען עס פאלט אויס שבת?.....
ט.

אִישׁ אֲמוּנָה

- א. אז זכי' צו האבן א מאן א משמש ביים רבין?.....
ב. לאזט נישט אריין ביי ענק די עצבות ומרה שחורה?.....
ג. א גרויסן יישר כח פאר'ן זיין וואויל אין סקול?.....
ד. מען קען נישט אנצינדן ניגונים פון זינגערס וואס נישט יעדער הערט?.....
ה. בזכות די הכנסת אורחים זאל דער איבערשטער אייך בענטשן?.....
ו. מיט'ן העלפן די מוסדות, האסטו א גלייכע חלק אין אלע גוטע זאכן?.....
ז. לויף נישט געמען סתם אבי אן ארבעט, ווער נישט יענעמ'ס עבד כנעני?.....
ח. דיין סיום משניות האט מיר געגעבן פרישע כוחות?.....
ט. מען קען נאר העלפן אזא איינעם וואס וויל זיך העלפן?.....
י. צוזאמרופן די גאנצע משפחה צום סיום הש"ס?.....
יא. מען וועט באצאלן אלע כולל אינגעלייט וואס האלטן איין די זמני הכולל?.....
יב. נישט געטרויען מענטשן מיט געלט?.....
יג.

נישט זיצן באקוועם ביים רבי'ן, נאר טראכטן אויך פון אנדערע מענטשן י

פאר דו טוסט נייע זאכן, קום פֿרעגן..... יא

רעד מיט די בחורים וואס האבן נישט קיין חברים..... יב

שפירן אין בית המדרש אָשר בנחל וואס מען שפירט

ביים לערנען אָשר בנחל..... יג

חס ושלום ווערן אריינגעדרייט אין מחלקות..... יד

וואויל איז דעם וואס האט שכל צו נוצן זיין געלט

אין גוטע אינוועסטמענטס..... יד

מלמדים און לערערינס דארפן האלטן די זמנים..... טו

געמט זיך פאר נישט צו רעדן פון אנדערע מענטשן..... טז

האט נאך אביסל סבלנות, נאך אביסל וועט זיין גוט..... יז

דאנק דעם אייבערשטן אז דיין ווייב לאזט דיר גיין קיין ברסלב..... יט

אין די וואכן פון שובבי"ם זאלסטו זיך באפלייסן אין לימוד משניות..... כ

חבורת היכל הקודש אין מאנטשעסטער..... כא

א צדקה קאסע טאר נישט געפירט ווערן דורך א יחיד..... כב

וועמען מען זאל מכבד זיין צו רעדן אין בית המדרש..... כד

בעט איבער דיין ווייב..... כה

יישר כח פאר די געשמאקע הכנסת אורחים

אינעם נייעם הערליכן בנן אין שטאט סיגוט..... כו

מען דארף זיין זייער פארזיכטיג מיט צדקה געלט..... כו

עצתו אמונה

מעג מען מאלן בילדער פון צדיקים ?

שאלה :

לכבוד דער ראש ישיבה שליט"א,

איך וואוין אין ארץ ישראל, איך האב בר מצוה געהאט נישט לאנג צוריק. דער אייבערשטער האט מיר געגעבן א טאלאנט צו קענען מאלן, איך מאל זייער שיינע בילדער, ספעציעל בילדער פון אדמורי"ם ורבנים.

איך האב אבער געהערט אז עס קען זיין הלכה'דיגע פראבלעמען מיט מאלן און פארבן, און אז עס איז נישט קיין אידישע זאך. מען זאגט אז אויף א בילד קענען זיך מתלבש זיין קליפות און שלעכטע זאכן, וויל איך פרגען אויב דאס איז אמת.

אויך האב איך געהערט אז מען טאר נישט מאלן א גאנצע מענטש, א גאנצע פנים, א פולער געשטאלט פון א מענטש פון די אמת'ע גרויס און מאס, חיות, און נאך.

איך וועל זיך פרייען אויב דער ראש ישיבה שליט"א קען מיר אויסקלארן וואס מען מעג יא און וואס מען טאר נישט.

א גרויסן יישר ב"ח

תשובה :

בעזרת ה' יתברך - יום א' פרשת שמות, ט"ו טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן
לכבוד ... גרו יאיר

איך האב ערהאלטן דיין בריוו.

מזל טוב פאר דיין בר מצוה; דער אייבערשטער זאל העלפן זאלסט אויסוואקסן א גרויסער צדיק, דייע עלטערן זאלן האבן פון דיר נחת דקדושה.

נוץ אויס דיינע יונגע יארן. חַכְמֵינוּ זְכוּרֵנוּם לְבָרְכָה זָאגן (שַׁבַּת קַנְדָּה):
 "יִנְקוּתָא כְּלִילָא דְוִרְדָּא", די שְׁעֵנְסְטֵע צייט פונעם מְעֵנְטֵש זענען די יונגע
 יארן; וואס מען לערנט אין די יונגע יארן דאס בלייבט אויף א גאנץ לעבן,
 אזוי ווי די הייליגע חַכְמֵים זָאגן (אבות ד, כ): "הַלּוֹמֵד יֵלֵד לְמָה הוּא דוֹמָה, לְדִיו
 כְּתוּבָה עַל נֵיר חֲדָשׁ".

וואויל איז דעם וואס נוצט אויס זיינע יונגע יארן, וועט ער זוכה זיין צו
 ווערן א גרויסער ערליכער איד. אזוי ווי דער הייליגער רבי זאגט (ספר המדות
 אות תשיבה, סימן עג): "הַעֲבֹדוֹת שְׂאָדָם עוֹבְדֵי אֶת הַשֵּׁם בְּבַחֲרוּתוֹ כֹּל יוֹם, עֲרֹכּוּ
 יָקָר מְשָׁנִים רַבּוֹת שֶׁל עֲבֹדָה לַעֲתָ וּקְנֹתוֹ", יעדן טאג עבודת השם אין די יונגע
 יארן איז חשובער פון עטליכע יארן עבודת השם אויף דער עלטער.

עס איז נישט קיין פראבלעם צו מאלן בילדער פון צדיקים. עס איז
 באוויסט אז דער הייליגער חזון איש זכר צדיק לברכה האט געהייסן פאר א
 מנהל פון א מוסד ער זאל אויפהענגען בילדער פון צדיקים אין אלע קלאסן,
 אז די קינדער זאלן שטענדיג זען דעם פנים פון צדיקים און דאס וועט
 ברענגען אויף זיי יראת שמים; ביי מוהרא"ש אין שטוב האט געהאנגען א
 בילד פון הרב הקדוש מסאטמער זכותו יגן עלינו.

מוהרא"ש זאגט, מדה טובה איז דאך מרובה ממדה של פּרַעַנִיּוֹת (סוטה
 יא.), ביי עבירות זאגן חַכְמֵינוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה (במדבר נב, י ב): "עֵינֵי רוּאָה וְלֵב
 חוֹמֵד", אז מען היט זיך נישט די אויגן, מען קוקט אויף שמוציגע בילדער -
 ברענגט דאס צו מען זאל גליסטן צו טון עבירות; איז דאך ביי בילדער פון
 צדיקים זיכער אז דאס וועט ברענגען צו גוטע זאכן, מען וועט גליסטן צו
 זיין א צדיק.

דער אייבערשטער זאל העלפן זאלסט האבן הצלחה אין אלע ענינים.

...

ווי אזוי קען איך העלפן מיין ווייב?

שאַלָּה:

לְכַבּוּד דְּעַר ראש ישיבה שליט"א,

איך מוטשע זיך שוין זייער לאנג מיט מיין ווייב, זי טענה'ט אז איך העלף נישט גענוג, אפילו איך טו מער ווי די כחות איר צו העלפן. און אזוי ווייטער איז דא נאך פילע זאכן וואס זי הערט נישט אויף זיך אפצורעדן אויף מיר.

לעצטנס האט מיין ווייב זייער שטארק געוואלט גיין צו א טערעפיסט, און דער ראש ישיבה האט מיר געזאגט איך זאל גיין מיט איר, יענער האט מיר מסביר געווען אז מיין ווייב קוקט מיד נישט ארויף ווייל איך בין צו א ווייכער און איך פארלאנג קיינמאל נישט פון איר קיין שום זאך, און ווי אזוי זי גייט און וואס זי טוט בין איך אלץ צופרידן, דאס מאכט אז זי זאל מיר אראפקוקן, ווייל א פרוי דארף א שטארקער מאן.

פאר מיר איז עס געווען זייער אינטערעסאנט צו הערן, ווייל פארוואס זאל א פרוי אראפקוקן איר מאן נאר ווייל ער איז א גוטער און א ווייכער, און אויב וועל איך שרייען און זיך רעגן אויף יעדע זאך און זיין א שטארקער מחמיר אויף יעדע קליינע חומרא, וועט זי מיר דעמאלט אנהויבן ארויפקוקן?

יישר כח

תשובה:

בְּעִזְרַת ה' יתברך - יום א' פרשת שמות, ט"ו טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן

לְכַבּוּד ... גרו זאיר

איך האב ערהאלטן דיין בריוו.

מאך זיך נישט צוטון פון די פותרי חלומות פון פרעה; א שאד די צייט פאר די נארישקייטן, נאר עצות פון צדיקים איז גוט נאך צו גיין.

דאס וואס איך האב דיר געהייסן גיין מיט דיין ווייב וכו' - איז נישט אז דו זאלסט אויסהערן וואס זיי זאגן, זיי האבן נישט וואס צו זאגן, זיי האבן נישט וואס צו פארקויפן, זיי קענען זיך אליינס נישט העלפן; ווי קענען זיי העלפן א צווייטן? נאר אז די ווייב וויל גיין צו טערעפי - גייט מען למען השלום און מען האט אינזין צו פטרין די מרור.

דו פֿאַלג דעם רבינ'ס עצות - וועסטו האבן א גוט לעבן; עצות פון צדיקים איז דער וועג ווי אזוי מען קען האבן א חיים טובים. דער רבי זאגט (לקוטי מוהר"ן חלק א', סימן ז): "העצות של הצדיק הם כולו זרע אמת"; מיט די עצות וואלט יעדער מענטש געקענט האבן א חיים טובים, די עצות פון רבי'ן איז פארקערט ווי יעדער האט דיר געזאגט; דער רבי זאגט (שם, סימן רב): "צריף לחלק לו כבוד ביותר", מען זאל געבן כבוד פאר די ווייב, ווייל פרויען דארפן אסאך כבוד און זיי זענען זייער מקפיד אויף כבוד; זאלסטו רעדן שוין, ווייף און הארציג, און איר נאר אויפבויען, נאר אויפהייבן - וועט זי מיט די צייט ווערן שטארק און האבן כח.

די בעסטע טערעפי פאר א פרוי - איז דער מאן, א מאן קען אויפבויען זיין ווייב זי זאל זיין געזונט און שטארק, און מיט אסאך סבלנות קען מען ארויסנעמען אלע אלטע ווייטאג פון אלס קינד, פון שטוב און פון סקול, מען דארף אויסהערן און לאזן אויסרעדן - אפילו מען האט נישט וואס צו ענטפערן, מען ווייסט נישט וואס צו ענטפערן.

זע צו לערנען דינע שיעורים כסדרן און זיי שטארק אין התבודדות.

דער אייבערשטער זאל העלפן זאלסט האבן הצלחה אין אלע ענינים.

...

פארנוואס האט מוהרא"ש זכותו יגן עלינו זיך געפירט מיט

רעביסטעווע?

שאלה:

לכבוד דער ראש ישיבה שליט"א,

איך הער אסאך אז אין ברסלב איז נישטא קיין "רעביסטעווע", אין ברסלב איז נישטא קיין אדמורי"ם, נאר דער הייליגער רבי איז אונזער רבי. רבי נתן האט געשריגן: "עס וועט נישט זיין קיין רבי, נאר דער הייליגער רבי". און אזוי איז טאקע אנגענומען ביי חסידי ברסלב אז קיינער פירט נישט קיין רעביסטעווע.

אבער אין היכל הקודש זע איך אז עס איז אנדערש. סיי ביי מוהרא"ש זכותו יגן

עלינו, און יבדל לחיים טובים ארוכים אויף ביים ראש ישיבה שליט"א, זע איך אזויפיל רעביסטעווע זאכן, ווי צום ביישפיל טאנצן מצוה טאנצן, שירים, א שיינע בענקל, מען פירט טישן, און אזוי ווייטער.

איך מיין נישט קיין חוצפה, איך פֿרעג פֿשוט וואס ליגט מיר אויפ'ן הארץ, און איך האף דער ראש ישיבה שליט"א וועט מיר דאס פֿארענטפֿערן.

יישר פֿח

תשובה:

בעזרת ה' יתברך - יום ב' פרשת שמות, ט"ז טבת, שנת תשפ"ב לפֿרט קטן
לְכָבוֹד ... גֵּרוֹ יֵאִיר

איך האב ערהאלטן דיין בריוו.

מוהרא"ש האט געטון די זאכן נאר צוליב איין סיבה, צו מקרב זיין וואס מער מענטשן לאָבינו שבשמים. ביי אסאך מענטשן איז דא א קטנות הדעת פון די סארט זאכן, פון א שיינע בעקישטע וכדומה, און נאר ווען זיי זעען אנעלכע זאכן - הערן זיי אויס און זענען מקבל וכו'. אזוי ווי די הייליגע חכמים זאגן (שבת קמ"ה): "מפני מה תלמידי חכמים שבבל מצוינין", פארנוואס גייען די תלמידי חכמים אין חוץ לארץ מיט שיינע בעקישטעס? "מפני שאינם בני תורה", ווייל די מענטשן פון בבל זענען נישט קיין בני תורה, זיי האבן נישט קיין געפיל אין תורה; ווען זיי זעען א תלמיד חכם וואס זעט אויס ווי א פשוטער מענטש זענען זיי אים נישט מכבד, נאר ווען זיי זעען א שיינע בעקישטע - דאס מאכט זיי זאלן מכבד זיין די תלמידי חכמים (עיין תפארת ישראל אבות ד, ו; דבור המתחיל "גופו מחולל על הבריות"); נאר צוליב דעם האט מוהרא"ש געטון די זאכן.

וואס דארפסטו מער פון דעם וואס דער הייליגער רבי נתן זכרוננו לברכה האט געזאגט: "נאף א מזל עס איז געווען צוויי זילפערנע לייכטער ביים רבי'ן אויפ'ן טיש ווען איך בין געקומען די ערשטע מאל צום רבי'ן, אזוי האב איך געקענט מקבל זיין פון רבי'ן"; עס האט געהאט א פנים פון א רבי. ווער עס האט געקענט אביסל מוהרא"ש ווייסט אז מוהרא"ש איז געווען זייער ווייט פון די זאכן, מוהרא"ש האט זיין גאנץ לעבן געהאט איין

פְּנוּנָה: 'אַרְיֵינְבְּרַעַנְגֶען אִין דִּי וועלֶט דִּי רֵינע אַמוּנָה, און מְגַלָּה זײַן דִּי עֲצוֹת פון הייליגן רַבִּי'ן; אַזוי ווי אַינער פון די גבורים האָבן דערצײלט פֿאַר'ן בעל תּפִּלָּה (ספּורי מעשׂוֹת, מַעֲשֶׂה בַעַל תּפִּלָּה - מַעֲשֶׂה יב), דער גיבור זאָגט אַז ער מײַנט דערמיט עפּעס אַנדערש, מיט דעם וואס ער גײט אָפּנעמען דִּי וועלֶט; ער מײַנט נישט דאס אַז דִּי וועלֶט זאל זײַן אונטער אים, נאר ער מײַנט עפּעס אַנדערש, זײַן פְּנוּנָה איז, טאַמער וועט ער קענען טרעפֿן דעם קעניג מיט זײַנע לײט, עײַן שם.

עס איז דא אַסאַך צו דערצײלן בְּנוֹגַע דִּי זאַך ווען מוהֶרָא"ש האט אַנגעהויבן אַנטון דִּי קאַלירטע בעקִיטשעס; אײַן זאַך קען אײַך דיר זאָגן, מיר האָבן נישט קײַן השָׁגָה וואס האט זײַך געטון אונטער דִּי שײַנע בעקִיטשע, אונטער דִּי קאַלירטע בעקִיטשע; דאַרט איז געליגן אַ צעבֿראַכענע האַרץ וואס מען קען נישט מסביר זײַן! מוהֶרָא"ש שרײַבט אַ לשון אִין דִּי צוואָה (צוואַת מוהֶרָא"ש, אות ה): "דער אַיבֿערשטער ווייסט און קען מײַן צעבֿראַכן האַרץ וועלכע איז צעבֿראַכן אויף טויזנטער שטיקלעך, כַּחֲרַס הַנְּשֹׁבֵר"; פון אינדרויסן האט מען דאס נישט געזען, עס איז געווען אַ בחינה אַזוי ווי בײַם צדיק הרב הקדוש רבי מענדעלע וויטעבסקער זכותו יגן עליונו.

מוהֶרָא"ש האט דערצײלט, דער הייליגער צדיק רבי מענדעלע וויטעבסקער זכותו יגן עליונו איז שטענדיג געווען בײַ זײַך זײער צעבֿראַכן אין האַרצן, ער איז געווען בײַ זײַך צערִיסן און צעשניטן, ביז זײַן רבי דער הייליגער מגיד פון מעזריטש זכותו יגן עליונו האט אים געזאָגט בְּזֵה הַלְּשׁוֹן: "מְעַנְדֵּל מְעַנְדֵּל, ווען דו גײסט אין גאס זאַלסטו וויסן אַז דו ביסט גרעסער פון יעדן אַינעם"; מיט דעם אַלעם האט דאס נישט געהאַלפֿן, ער האט שטענדיג געשפּירט בײַ זײַך אַז ער איז גאַרנישט מיט נישט, פון אינדרויסן האט קײנער נישט געוויסט וואס דא גײט פֿאַר, מען האט גערעדט אויף אים וכו'; ווייל ער איז געגאַנגען אַנגעטון מיט טײערע קליידער, רבֿישע קליידער, מען האט געטראַכט אויף אים וואס מען האט געטראַכט וכו'; אַבער ער פֿאַר זײַך איז געווען גאַרנישט מיט גאַרנישט, ער האט זײַך שטענדיג געחַתְּמֵט: "הַשֶּׁפֶל בְּאֵמַת".

מוהרא"ש פלעגט מיט אונז אסאך רעדן פון די זאך, מענטשן מיינען אז ווער עס גייט אנגעטון מיט צעריסענע קליידער, און די קאפ פאלט אים אויף די זייט - דער איז אן עניו, און דער וואס גייט מיט שיינע קליידער - דער איז א בעל גאונה; מוהרא"ש זאגט, דער רבי האט אונז מגלה געווען אז דאס איז בכלל נישט קיין ענוה, דאס איז חנופה (לקוטי מוהר"ן חלק א', סימן קצ"ז): "כי בורדאי אין זה מעלת הענוה להראות עצמו בכפיפת ראש בדרך שטות כאלו הוא ענו, כי זה ענוה פסולה, ועקר הענוה כשהיא בחכמה", ענוה איז בדעת, דאס איז נישט קיין זאך וואס מען זעט פון אינדרויסן, עיין שם.

העקר בעט איך דיר זייער, לאז זיך נישט נארן, ביזה העולם קען מען זיך זייער גוט אפנארן; וואס האט דאס מיט דיין עבודת השם - צי אין ברסלב מעג מען האבן א שיינע בעקישע אדער נישט? וואס האסטו געטון נעכטן? וואס האסטו געטון אייער נעכטן? האסטו געלערנט מקרא, משנה, גמרא, מדרש און הלכה? האסטו געדאווענט די דריי תפילות מיט מנין מיט כוונה? האסטו זיך מתבודד געווען?

איך ענטפער דיר די נארישע קשיא נאר ווייל איך ווייס אז דאס האט נישט מיט דיר, דו אליינס האסט נישט געקענט אויסטראכטן אזא שאלה, דו האסט זיך אנגעטראפן מיט לצים, זיי האבן אין דיר אריינגעלייגט סם, דו ביסט אין א סכנה פון אפלאזן דיינע שיעורים, דיין חיזוק און דיין עבודת השם.

איך געדענק מיט יארן צוריק ווען דער אייבערשטער האט אויף מיר רחמנות געהאט, איך האב זיך דערוויסט פון הייליגן רבי'ן; איך האב אנגעהויבן לערנען די חיזוק פון מוהרא"ש, דער לעבן האט אנגעהויבן זיין א לעבעדיגע זאך - בין איך אריבער די אלע מניעות וואס דו גייסט אריבער, מען האט צו מיר גערעדט די זאכן, היתכן מוהרא"ש דאווענט מיט א שטענדער ביים מזרח וואנט, אין ברסלב איז דאס נישטא! היתכן מוהרא"ש גייט א בעקישע? די אלע זאכן וואס דו גייסט אריבער, איך האב דעמאלט געטראכט 'איך האב געטראפן א איד וואס ברענגט מיך צום אייבערשטן - וועל איך אים נישט אפלאזן, זאל זיין וואס זאל זיין; איך דארף נישט ברסלב,

איך דארף נישט זקנים, איך דארף נישט קיינעם, איך דארף דעם איד וואס קען מיך צוקלעבן צום אייבערשטן, דער איד וואס קען מיך צוקלעבן צו די תורה און מיר געבן שלום בית'.

דער אייבערשטער זאל העלפן מיר זאלן נישט זיין פארנומען מיט די קטנות, מיר זאלן פאלגן דעם רבי'ן - וועלן מיר זוכה זיין צו די גרעסטע מדריגה, אזוי ווי דער הייליגער רבי האט געזאגט (חיי מוה"ר, סימן שנד): "על שני כתות אנשים יש לי רחמנות גדול עליהם", אויף צוויי גרופעס מענטשן האב איך גרויס רחמנות, "על אלו אנשים שהיו יכולים להתקרב אלי ואינם מתקרבים", אויף די מענטשן וואס האבן געקענט מקורב ווערן צו מיר און זענען נישט מקורב געווארן, "ועל אלו המקרבים אלי ואינם מקימים את דברי", און אויף די וואס זענען מקורב צו מיר און פאלגן מיך נישט; "כי אני יודע, שיהיה עת, בעת שיהיה האדם מנח על הארץ עם רגליו אל הדלת, אז יסתכל על עצמו היטב, ויתחרט מאד מאד על שלא זכה להתקרב אלי, או שלא קים את דברי. כי אז ידעו שאם היו מקרבים אלי ומקימים את דברי, לא היה שום דרגא בעולם שלא הייתי מביאם לאותה המדרגה, אכל לא יועיל אז", ווייל עס וועט קומען א צייט ווען דער מענטש וועט ליגן מיט די פוס צום טיר (דאס מיינט ווען מען וועט שטארבן - וואס דעמאלט לייגט מען אראפ דעם מענטש אויף דער ערד מיט די פוס אויסגערייט צום טיר), דעמאלט וועט זיך דער מענטש פאטראכטן ווי אזוי ער זעט אויס און ער וועט חרטה האבן: 'פארן וואס האב איך נישט געפאלגט דעם רבי'ן?! ווען איך וואלט ווען געפאלגט דעם רבי'ן וואלט איך זוכה געווען צוצוקומען צו די גרעסטע מדריגות אויף די וועלט', אבער דעמאלט וועט שוין זיין צו שפעט.

דער אייבערשטער זאל העלפן זאלסט האבן הצלחה אין אלע ענינים.

...

ווי אזוי פירט מען זיך ניטל נאכט ווען עס פאלט אויס שבת?

שאלה:

לכבוד דער ראש ישיבה שליט"א,

ווי אזוי פירט מען זיך ניטל נאכט ווען עס פאלט אויס שבת? וואס קען מען יא לערנען
און וואס לערנט מען נישט? חזוק בריוון פון עצתו אמונה קען מען לערנען? און וואס איז
לגבי זמירות שבת און דברי תורה ביים שבת טיש?

יישר פח

תשובה:

בעזרת ה' יתברך - יום ה' פרשת שמות, י"ט טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן
לכבוד ... גרו יאיר

איך האב ערהאלטן דיין בריוו.

ביי אונז מאכט מען נישט קיין עסק פון ניטל.

לערן און זיי זיך מחזק מיט די בריוון פון עצתו אמונה, זינג זמירות און
דערצייל שיינע זאכן ביים שבת טיש.

דער אייבערשטער זאל העלפן זאלסט האבן הצלחה אין אלע ענינים.

...

איש אמונות

א זכני' צו האבן א מאן א משמש ביים רביין

בעזרת ה' יתברך - יום ה' פרשת ויגש, ה' טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן

מרת ... תחני' ברסלב, ליבערטי

איך בין יעצט אויפ'ן פליגער אויפ'ן וועג קיין ארץ ישראל, איך וועל
בעטן פאר אייך און פאר אייער משפחה ביי מוהרא"ש.

איך וועל דערציילן פאר מוהרא"ש אלעס וואס אייער מאן טוט פאר
אונזער קהילה; עס איז נישט צום באגרייפן וואס איין מענטש טוט אלץ, פיר
און צוואנציג שעה, אנגעהויבן מיט'ן בית התבשיל, תומכי שבת פאר
משפחות נצרכים, מיט אלעס, ובפרט מיט'ן זויבערן דעם בית המדרש.

נעמט אייך נישט צום הארצן ווען פרויען רופן זיך אן נאכן פרויען
צאמקום, ווען אייער מאן קומט ארויסשיקן די פרויען צו קענען אויפרוימען
די שול - ווערטער פון חוזק אויף אים; נעמט עס נישט צום הארצן, זיי מיינען
גארנישט, אייער מאן העלפט מיר, ער איז דער איינציגסטער וועם עס גייט
אן אז די שול זאל זיין גרייט און זויבער אינדערפרי.

שטארקט זיך און שטארקט אייער מאן ער זאל בלייבן משמש זיין דעם
רביין, עס זאל אייך זיין א זכני' צו האבן א מאן א משמש ביים רביין, און זייט
דן יעדן איינעם לפי זכות; קיינער מיינט נישט גארנישט שלעכטס, עס איז
אזא אויסדרוק פון מענטשן זיך אנצורופן, נישט טראכטנדיג אז אפשר ווערט
איינער וויי געטון.

דאנקט און לויבט דעם אייבערשטן פאר אלע חסדים, פאר אייער שיינע

משפחה, פאר אייערע ליכטיגע קינדער - וועט זיך עפענען די הימלען און
עס וועט קומען נאך חסדים.

...

לאזט נישט אריין ביי ענק די עצבות ומרה שחורה

בעזרת ה' יתברך - יום ה' פרשת ויגש, ה' טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן

לכבוד מיינע טייערע

יעצט ווען איר האט זיך דערוויסט אז די ישועה איז נישט אזוי נאנט ווי
איר האט געמיינט, וויל איך אייך זייער בעטן איר זאלט נישט אריינפאלן אין
קיינע עצבות.

איך ווייס עס איז אייך זייער שווער, איר ווילט שוין זייער שטארק זוכה
זיין צו זרע של קיימא; איר זענט געווען זיכער אז איר זענט שוין געהאלפן,
בעט איך אייך, זייט נישט צעבראכן, נעמט ארויס דאס גוטס, איר זעט פון
דעם אז איר קענט האבן קינדער, איר זענט געזונט; איר וועט נאך האבן א
שטוב מיט קינדער.

שטארקט אייך, ווערט נישט פארלוירן; לאזט נישט אריין ביי ענק די
עצבות ומרה שחורה, ווערט נישט פארקאפט אין ספיקות: 'וואס גייט זיין?
ווען וועט עס זיין? ווער זאגט עס גייט זיין?' מוהרא"ש זאגט, אלע ספיקות
קומט פון טמאת צמלק, צמלק איז בגימטריא ספק, ער מאכט די אלע ספיקות
פון (שמות יז, ט): "ה'יש ה' בקרבנו אם אין"; דער רבי קעמפט מיט צמלק, דער
רבי זאגט (עין ספורי מעשיות, מעשה א): "עס איז בודאי נא דא", ישועת ה' כהרף
עין!

חזק, חזק, ונתחזק!

...

א גרויסן ייִשר כּח פּאַר'ן זיין וואויל אין סקול

בעזרת ה' יתברך - יום ה' פרשת ויגש, ה' טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן

לכבוד מיין טייערער ... נרו יאיר ברסלב, ליבערטי

איך מוז אייך זאגן די גוטע גרוס וואס איך באקום פון די טיטשערס אויף
אייער טאכטער ... תחי'.

אלע זאגן אז זי איז אן אויסנאם מיידל, פול מיט דרף ארץ און אזוי
דערוואקסן; דער אייבערשטער זאל העלפן זי זאל בקרוב טרעפן א גוטע
שידוך און ברענגען פאר אייך נאר נחת.

...

דא האט איר א בריוו פאר אייך טאכטער:

די חשוב'ע תלמידה ... תחי', תלמידה בית פיגא קרית ברסלב, ליבערטי
מיר באקומען זייער גוטע גרוסן אויף אייך, אייערע טיטשערס זאגן אויף
אייך נאר גוטס; א גרויסן ייִשר כּח פּאַר'ן זיין וואויל אין סקול, איר מאכט
מיר אסאך נחת און דאס געבט מיר כח.

באזונדער קומט אייך א ייִשר כּח פּאַר'ן שטענדיג זיין גרייט צו זיין די
בעל תפלה אין קלאס. עס זענען דא קינדער וואס האבן א 'שטיק' פון נישט
וועלן זיין בעל תפלה; איין מיידל זאגט אז זי וויל נישט זיין חזן, און אסאך
מיידלעך טאנצן איר נאך, מיינענדיג אז ווער עס טוט די שטיק - ווערט
גרעסער. די טיטשער זאגט מיר אז איר זענט שטענדיג גרייט צו זיין חזן, מן
הסתם ווייסן נישט די מיידלעך וואס דער רבי זאגט (ספר המדות אות בנים, סימן
גס): "התפלה שמתפללין לפני העמוד בנגינה היא סגולה לבנים", זיין א חזן,
א בעל תפלה - איז מסוגל פאר קינדער.

דער אייבערשטער זאל העלפן איר זאלט זוכה זיין צו טרעפן א גוטע
שידוך און אויפשטעלן ערליכע דורות.

וויזט דעם בריוו פאר אלע תלמידות.

...

מען קען נישט אנציינדן ניגונים פון זינגערס וואס נישט

יעדער הערט

בעזרת ה' יתברך - ערב שבת קודש פרשת ויגש, ו' טבת, שנת תשפ"ב לפ"ק לכבוד מיין טייערער ... גרו יאיר ברסלב, ליבערטיי
איך בין יעצט אין ירושלים עיר הקודש, איך בין געקומען אויף א שבת
זיין צוזאמען מיט אנשי שלומינו, תלמידי היכל הקודש, זיך מחזק זיין
אינאיינעם.

איך האב נישט די ווערטער דיר צו דערציילן פון די געשמאקע לופט
וואס איז דא צווישן זיי, אזעלכע טייערע אינגעלייט, אזעלכע גוטע
מענטשן; ממש א מחי' צו זיין דא.

זאג דיין ווייב, זי דארף פארשטיין אז מען דארף אכטונג געבן אויף יעדן
איינעמ'ס געפילן; ווען די פרויען קומען זיך צאם איינמאל א וואך, מען
טאנצט אינאיינעם - קען מען נישט אנציינדן ניגונים פון זינגערס וואס נישט
יעדער הערט. עס זענען פארהאן משפחות וואס זענען זייער מקפיד נישט צו
הערן און טאנצן מיט זינגערס וואס זינגען נישט חסידי'ש, דערפאר האב איך
געבעטן איינע פון די פרויען זאל אנגרייטן ניגונים וואס אלע קענען הערן;
עס איז שוין געווען משפחות וואס זענען נטרחק געווארן פון היכל הקודש
נאר צוליב דעם.

שטארק זיך און שטארק דיין ווייב תחי'; ביי דיר אין שטוב קענט איר
טאנצן און זינגען אויף וואס עס מאכט ענק פרייליך.

...

בזכות די הכנסת אורחים זאל דער אייבערשטער אייך

בענטשן

בעזרת ה' יתברך - מוצאי שבת קודש פרשת ויגש, ח' טבת, שנת תשפ"ב
לפרט קטן, פה ירושלים עיר הקודש
לכבוד די חשוב'ע משפחת ... שתחיו, ירושלים

איך האב נישט קיין ווערטער צו דאנקען אויף וואס איר האט אלץ געטון
פאר מיר אין ארץ ישראל; אנגעהויבן מיט די טיקעטס, די דירה און די
געשמאקע סעודות; איך האב זיך געשפירט ווי אינדערהיים, די עסן איז
געווען לייכט און היימיש, אלע טעמים.

בזכות די מצוה פון הכנסת אורחים זאל דער אייבערשטער אייך
בענטשן מיט אלע ברכות און נחת פון די קינדער.

איערע קינדער האבן געגעסן שבת ביינאכט מיט מיר, זיי האבן זיך
אויפגעפירט אזוי ווי דער וואקסענע מענטשן, מיט א שטארקע דרף ארץ; זיי
האבן דערציילט מעשיות פון תפלה, עס איז געווען ממש א מחי'.
א גרויסן יישר כח פאר אלעס.

...

מיט'ן העלפן די מוסדות, האסטו א גלייכע חלק אין אלע

גוטע זאכן

בעזרת ה' יתברך - מוצאי שבת קודש פרשת ויגש, ח' טבת, שנת תשפ"ב
לפרט קטן, פה ירושלים עיר הקודש
לכבוד ...

א גרויסן יישר כח פאר'ן העלפן אונזערע מוסדות אין אמעריקע,
מוסדות היכל הקודש; דו האסט א גלייכע חלק אין אלע גוטע זאכן וואס עס
קומט ארויס פון דעם הייליגן פלאץ.

דער אייבערשטער זאל העלפן זאלסט דיין גאנץ לעבן בלייבן געטריי
צום הייליגן רבי'ן.

פון דיין ראש ישיבה.

...

לויף נישט נעמען סתם אבי אן ארבעט, ווער נישט יענעמ'ס

עבד כנעני

בעזרת ה' יתברך - יום ב' פרשת ויחי, ט' טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן

לכבוד מיין טייערער ... גרו יאיר ברסלב, ליבערטי

בנוגע די דזשאב וכו'; עס איז נישט כדאי, דו וועסט טרעפן בעסערס;
זיי נישט באזארגט, ווער נישט פארלוירן, לויף נישט נעמען סתם אבי אן
ארבעט, ווער נישט יענעמ'ס עבד כנעני. אויף, וואס פעלט דיר אויס צו
ארבעטן מיט נסיונות, עס איז נישט ווערד דאס לעבן אז מען פאלט אראפ
רחמנא לצלן.

דאווען די דריי תפילות מיט מנין דיקא, זיי זיך מוסר נפש צו דאווענען
די דריי תפילות מיט מנין. אויף זאלסטו לערנען יעדן טאג חומש און תרגום
פונעם טאג; זונטאג ביז שני, מאנטאג ביז שלישי און אזוי ווייטער. אויף
זאלסטו לערנען משניות און לכל הפחות א בלאט גמרא - וועסטו זען ווי
אזוי דער אייבערשטער וועט מאכן גרויסע ניסים, דו וועסט האבן פרונסה
בריווח, דו וועסט האבן גרויס שפע.

אויף בעט איך דיר זייער, זיי ממשיך מיט הפצה; ברענג אריין די זיסע
עצות פון רבי'ן אין די וועלט אויף דיין וועג.

...

דיין סיום משניות האט מיר געגעבן פרישע כוחות

בעזרת ה' יתברך - יום ב' פרשת ויחי, ט' טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן

לכבוד מיין טייערער ... גרו יאיר

איך בין היינט פארטאגס אהיים געקומען פון ארץ ישראל, פון מחזק

זיין די חברים תלמידי היכל הקודש בארץ ישראל.

מיין פלאן איז געווען גלייך צו גיין אין ישיבה, למעשה בין איך געבליבן אין שטוב; איך שפיר זיך נישט גוט, איך האב נישט קיין כח. איך טו וואס מוהרא"ש פלעגט זאגן מען זאל טון, טרינקען טיי און זאגן תהלים.

איך זיך מיט א תהלים און א גלעזל טיי; פלוצלונג קומט אריין א טעקסט מעסידזש פון דיר: "א גוטן ראש ישיבה, איך האב געענדיגט די פערציגסטע מאל ששה סדרי משנה, יישר כח פאר אלעס"; זאלסט וויסן אז די מעסידזש האט מיר געגעבן פרישע כחות, איך האב באקומען כח צו גיין צו די יארצייט סעודה פון רבי נתן זכרוננו לברכה.

וועסט מיר פֿרעגן וואס איז די גרויסקייט? א גאנצן טאג הערט דאך דער ראש ישיבה אזעלכע סיומים! די גרויסקייט איז, ווען א אינגערמאן איז פארנומען צו ברענגען פֿרנסה; דא רעדט מען נישט פון א בחור אין ישיבה אָדער א אינגערמאן אין כולל, נאר איינער וואס אַרבעט שווער צו ברענגען פֿרנסה, אזא איינער כאפט ארויס צייט צו לערנען משניות און איז מסיים די פערציגסטע מאל - דאס איז מיר נחת, דאס געבט מיר כח.

...

מען קען נאר העלפֿן אזא איינעם וואס וויל זיך העלפֿן

בעזרת ה' יתברך - עשרה בטבת, יארצייט פון אונזער גרויסן רבי נתן זכרוננו לברכה, יום ג' פרשת ויחי, שנת תשפ"ב לפֿרט קטן

לכבוד מיין טייערער ליבער ... גרו יאיר ברסלב, ליבערטי

איך האב ערהאלטן דיין בריוו.

איך בין נעכטן צוריק געקומען פון ארץ ישראל, א גאנצן צייט האב איך געטראכט א שאד אז דו ביסט נישט מיט געקומען, דו וואלסט זיך אזוי מחי' געווען צו זען די הונדערטער פֿרישע מקורבים, תלמידי היכל הקודש; בפֿרט דער שול אין ירושלים איז דאך ממש א וואונדער, די פֿרישע מקורבים פֿירן דעם בית המדרש אזוי ווי איך וואלט ווען דארט געווען.

דו ווייסט דאך אז היכל הקודש איז א פלאץ וואס איז מחזק יעדן מענטש אין יעדן מצב, און פון די אנדערע זייט האט מוהרא"ש געוואלט דער בית המדרש זאל זיך פירן מיט א שטארקע דרך ארץ; האיד? תקימו שניהם - ווי אזוי קען מען אויספירן ביידע? דארף מען האבן גרויס סייעטא דשמיא; פון איין זייט אז יעדער זאל זיך געפונען דאס פלאץ און אז עס זאל זיין משמעת. בנוגע זיין איידעם גרו יאיר; וואס האט ער מורא אליינס צו פרגען? וואס האט ער מורא אליינס צו שרייבן? זיי אים מחזק ער זאל אליינס פרגען, אויב פרגעט ער דיר - קענסטו אים ענטפערן.

בנוגע דער בחור ... גרו יאיר; מוהרא"ש פלעגט זאגן, מען קען נאר העלפן אזא איינעם וואס וויל זיך העלפן, איד האב אים אנועק געגעבן צענדליגער שעות, אויף האב איד אונטער געשיקט מיינע קינדער זאלן רעדן מיט אים דברי חיזוק וכו' וכו'; אז ער וויל נישט - קען מען נישט העלפן.

בנוגע הדפסה, וואס דו שרייבסט מיר אז מען האט דאס געעפנט נאר כדי די בחורים זאלן האבן מיט וואס צו זיין באשעפטיגט; שתי תשובות בדבר, איינס, נישט ממש אזוי, מען האט געעפנט די הדפסה צו העלפן די מפיצים זיי זאלן האבן פאר ביליג ספרים, קונטרסים וכו'. צוויי, אז די ישיבה איז לעת עתה אין וויליאמסבורג, איז נישט שייך אז בחורים זאלן ארבעטן אין הדפסה.

...

צוזאמרופן די גאנצע משפחה צום סיום הש"ס

בעזרת ה' יתברך - עשרה בטבת, יארצייט פון אונזער גרויסן רבי נתן זכרונו לברכה, יום ג' פרשת ויחי, שנת תשפ"ב לפרט קטן לכבוד מיין ליבער ... גרו יאיר

איד בין אזוי פרייליך צו הערן די גוטע נייעס אז דו האסט זוכה געווען צו לערנען און ענדיגן גאנץ ש"ס - תלמוד בבלי.

דו שרייבסט מיר אז דו האסט געמאכט א סיום הש"ס ביי דיר אין שטוב

מיט דיין ווייב און קינדער; זייער שיין, זייער קלוג; וואלסט אבער געדארפט רופן דיין טאטע מאמע, שווער און שוויגער - זיי זאלן שעפן נחת. דאס איז דאך די שענסטע זאך פאר עלטערן, ווען זיי זעען די קינדער לערנען די הייליגע תורה; איך האף דו האסט זיי כאטשיג איינגעמאלדן די גוטע נייעס. הויב אן נאכאמאל לערנען ש"ס - תלמוד בבלי - כסדרן; מאך זיך צוויי שיעורים, איין שיעור - דער בלאט גמרא וואס מיר לערנען אינאיינעם יעדן טאג (היינט הייבט מען אן מסכת מגלה), און נאך א שיעור אין ש"ס כסדרן. לערן די שיעורים אין שטוב, דייע קינדער וועלן זען אז דו לערנסט וועלן זיי אויך לערנען, דיין ווייב וועט זען אז דו לערנסט - וועט זי שוין גארנישט דארפן; א פרוי ארבעט אזוי שווער אויפצוברענגען קינדער, ווען זי זעט איר מאן לערנען געבט איר דאס כח.

...

מען וועט באצאלן אלע כולל אינגעלייט וואס האלטן איין די זמני הכולל

בעזרת ה' יתברך - יום ד' פרשת ויחי, י"א טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן
לכבוד די חשוב'ע כולל אינגעלייט בקרית ברסלב ליבערטי, ניו יארק
קומענדיגע וואך וועט מען באצאלן אלע כולל אינגעלייט וואס קומען
צייטליך און האלטן איין די זמני הכולל, די אלע אינגעלייט וואס קומען
נישט צייטליך - וועלן נישט באקומען באצאלט אויף די וואך, נאר לויט
וויפיל זיי זענען געקומען.

...

נ.ב. ביטע זיך צייכענען און אריינשיקן די צעטלעך אין ישיבה.

...

נישט געטרויען מענטשן מיט געלט

בעזרת ה' יתברך - יום ד' פרשת ויחי, י"א טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן
לכבוד מיין טייערער ... גרו יאיר

עצט ווען איינער האט דיך בא'גנב'עט מיט א האלב מיליאן דאלער -
זאלסטו שוין גלייבן וואס מוהרא"ש לערנט אונז, מיר זאלן קיינעם נישט
געטרויען.

אז מען קען אוועקלייגן געלט - דארף מען דאס קיינעם נישט דערציילן,
קיינער דארף נישט וויסן דייע חשבונות. אויב מען זאגט פאר משפחה אדער
נאנטע ויפיל געלט מען האט - וועלן זיי נאכדעם קומען מיט א שפיל דאס
ארויס'גנב'ענען, דעריבער דארף מען קיינעם נישט זאגן פרינואטע
חשבונות.

שטארק זיך מיט תפלה במנין; שחרית, מנחה און מעריב זאלסטו
דאווענען מיט מנין מיט מסירות נפש. דאווענען מיט מנין ברענגט דבר
שבמנין, אזוי זאגט מוהרא"ש, דאווענען ברענגט שפע. דאווענען האלט
דעם איד בקדשת ישראל, דאווענען מאכט אז די קינדער זאלן זיך נישט
דארפן מוטשען, זיי זאלן נישט זיין פארטריבענע (ע"י ספר המידות, אות תפלה, סימן
לו).

...

נישט זיצן באקוועם ביים רבי'ן, גאר טראכטן אויף פון

אנדערע מענטשן

בעזרת ה' יתברך - יום ד' פרשת ויחי, י"א טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן
לכבוד מיין טייערער ... גרו יאיר

איף האב ערהאלטן דיין בריוו.

דאס דארף דיר געבן חיזוק פאר הפצה; אז א בעל דרשן שטעלט זיך
אויף רעדן פאר עלטערן פון א מוסד און זאגט: "דא קען איף זאגן די
שרעקליכע נידריגקייט פונעם דור, אז מאן און ווייב שפאצירן אינאיינעם!"

דער בעל דרשן זאגט: "דאס איז אזוי ווי מען גייט שפאצירן מיט א הונט!"
פרעג איך דיר, איז נישט קיין רחמנות אויף כלל ישראל? זענען מענטשן
נישט קיין רחמנות?! דער בעל דרשן איז מיין קרוב, איך האב גרויס רחמנות
אויף אים, איך וואלט מן הסתם אויף דאס גערעדט ווען איך ווייס ווען נישט
פון רבי'ן.

אנשטאט רעדן צו עלטערן פון וויכטיגע זאכן; פון זיין פרייליך אין
שטוב, פון מאכן פרייליכע סעודות, פון נישט רעדן פאליטיק אין שטוב -
רעדט ער אזעלכע שטותים...

דאס דארף אינז אויפנועקן פון אונזער באקוועמקייט ביים רבי'ן, מיר
זאלן טראכטן פון אנדערע מענטשן, זיי אויף געבן טועם צו זיין פון די
אונגארישע וויין.

שטארק זיך; זיי ממשיך מיט'ן דרוקן די שיעורים אין ישיבה. איינמאל
דו האסט פון אסאך וואכן, עס איז שוין דא צו מאכן א ספר - איז כדאי דאס
צו דרוקן פאר א ספר; דאס נאכאמאל מגיה זיין און זיין אויסשטעלן אז
מענטשן זאלן זיך מחי' זיין דערמיט.

...

פאר דו טוסט נייע זאכן, קום פרעגן

בעזרת ה' יתברך - יום ד' פרשת ויחי, י"א טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן
לכבוד מיין טייערער ליבער, החתן ... גרו יאיר
זעצט זאגט מיר איינער פון די בחורים אז דו גייסט ארום צאמנעמען
געלט ארויסצושיקן אויף פאסט פאר גאנץ קרית יואל די שטעטל בלעטל.
איך וויל דיר בעטן, פאר דו טוסט נייע זאכן - קום פרעגן; צומאל לוינט
נישט צו טשעפען, זיך צו רייצן; ענדערש דארפן מיר גיין הפצה אויף די וועג
ווי אזוי מוהרא"ש האט אונז געלערנט: מיד ליד, מבית לבית; פון טיר צו
טיר - די וועג איז די ריכטיגע וועג פון הפצה.
די הייליגע חכמים זאגן (תנחומא תשא, לא) די ערשטע לוחות איז צעבראכן

געווארן ווייל עס איז געקומען מיט א רעש, מיט א פֿרסום, ווידער די צווייטע
לוחות איז געקומען אן א רעש, אן א פֿרסום - האט זיך דאס געהאלטן.
שטארק זיך מיט דינינע שיעורים פֿסדרן, נוץ אויס די טעג בעפאר דיין
חתונה, און מאך פֿרייליך די בחורים אין ישיבה; רעד מיט יעדן, שמייכל צו
אלעמען.

...

רעד מיט די בחורים וואס האבן נישט קיין חברים

בעזרת ה' יתברך - יום ד' פרשת ויחי, י"א טבת, שנת תשפ"ב לפֿרט קטן
לכבוד מיין טייערער ליבער ... גרו זאיר

עס האט מיר זייער וויי געטון די מעשה וואס האט פֿאסירט, דו האסט
געכאפט פעטש פון וכו'; דער אייבערשטער זאל רחמנות האבן אויף דיר
און אנגעמען די בזיונות און דיר געבן א גוטע שידוך.

ביי מיר ביסטו זייער חשוב, איך האב דיר זייער ליב; זיי זיך נישט
מבלבל פון קיינעם, בלייב שטארק מיט דיין עבודת הקודש; סיי מיט דינינע
שיעורים פֿסדרן און סיי מיט העלפֿן די ישיבה.

מאך זיך א צייט צו רעדן מיט די בחורים וואס האבן נישט קיין חברים,
דאס איז די גרעסטע מצוה. איך האב באמערקט אז דו האסט א גוטע ווייכע
הארץ, דו ביסט גוט פאר דעם. די הייליגע חכמים זאגן (מגילה ג:) מת מצוה
קומט פאר אלע מצות, עס איז די גרעסטע זאך אויף די וועלט.

...

שְפִירָן אֵין בֵּית הַמְדָרֶשׁ אֲשֶׁר בְּנַחַל וָוֹאס מְעַן שְפִירָט בֵּימ לְעֶרְנֵעַן אֲשֶׁר בְּנַחַל

בְּעִזְרַת ה' יִתְבָּרֵךְ - יוֹם ד' פְּרֻשַׁת וַיְחִי, י"א טַבַּת, שְׁנַת תשפ"ב לְפָרֵט קָטָן
לְכָבוֹד מִיַּיִן טֵייעֶרער ... נֵרוֹ יָאִיר, גַּבְאֵי בֵּית הַמְדָרֶשׁ אֲשֶׁר בְּנַחַל בְּרֶסֶלַב,
לִיבֶעֱרֵטִי

אִיךְ פֿרֵי זֵיךְ צוֹ הֶעֱרַן דִּי גוֹטֵעַ נֵייעֶס אַז דְּעֵר בֵּית הַמְדָרֶשׁ אִיז שׁוִיִן צוֹרִיק
אָפֿן צוֹם בְּאַנוּץ, אוֹיף אִיז דִּי מַקְנֵה אָפֿן.

אִיךְ הָאָף אַז דְּעֵר דֵּיִן שְׁלִיט"א וָוֵעַט דָּאווענען דָּאַרַט, וָוֵעַט עָס זַיִן אַ
שְׁטאַרְקֶע חִיזוּק פֿאַר'ן בֵּית הַמְדָרֶשׁ און פֿאַר דִּי מַתְפַּלְלִים. דִּי תְּפִילוֹת זָאל
מְעַן וָוֹאַרְטֵן אוֹיפֿ'ן דֵּיִן שְׁלִיט"א, אוֹיף זָאל עֵר רַעֲדֵן בֵּי סִפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת און
שְׁלֵשׁ סְעוּדוֹת.

אִיךְ וָוֵעַל אוֹיפֿנעמען נָאָף אַ גַּבְאֵי אַז דִּי עוֹל פּוֹנעם בֵּית הַמְדָרֶשׁ זָאל
נִישַׁט פֿאַלן אוֹיף דִּיר אַלֵּיִן.

זַע עָס זָאל זַיִן רֵיִן; בְּרַעַנְג נִישַׁט עָסֵן עָס זָאל גֵּיִן אֵין מִיסַט, בְּרַעַנְג נָאַר
וויפֿיל מְעַן דָּאַרְף; שְׁבַת אֵינְדֶּערפֿרי אַבִּיסַל מְזוֹנוֹת, און בֵּי שְׁלֵשׁ סְעוּדוֹת -
אַבִּיסַל מַצָּה מִיט אַבִּיסַל פִּישׁ, און טְרִיִּנְקֶען.

זַע עָס זָאל זַיִן קאַווע און טֵי; מְעַן קוּמַט אַ לַאַנְגַע וָוֵעַג, אַ קאַלְטֵע
וָוֵעַג; מְעַן זָאל זֵיךְ קֶענען אָנוואַרעמֶען.

וְהֶעֱקַר (אַבוֹת א, טו): "הָיוּ מְקַבְּלִים אֶת כָּל הָאָדָם בְּסִבּוּר פְּנִים יְפוֹת", נָעַם
אוֹיף יַעֲדֵן אֵיִנְנֵעַם מִיט אַ שְׁמֵיִכַל, יַעֲדֶער זָאל זֵיךְ שְׁפִירָן גוֹט; מְעַן זָאל
שְׁפִירָן אֵין בֵּית הַמְדָרֶשׁ אֲשֶׁר בְּנַחַל וָוֹאס מְעַן שְפִירָט בֵּימ לְעֶרְנֵעַן אֲשֶׁר
בְּנַחַל.

...

חס ושלום ווערן אריינגעדריידט אין מחלקת

בעזרת ה' יתברך - יום ד' פרשת ויחי, י"א טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן

לכבוד מיין טייערער ליבער ... גרו יאיר

איך האב ערהאלטן דיין בריוו.

איך פריי זיך זייער אז דו פירסט דיין שטוב בקדושה ובטהרה, דו און דיין ווייב גרייטן אן נעגל וואסער, איר גייט נישט אראפ פון בעט אן אפגיטן נעגל וואסער; דאס איז די פונדאמענט פון א ריינע שטוב.

בנוגע דיין שווער און שוויגער וואס קריגן זיך און דיין ווייב ווערט אריינגעמישט; זאג דיין ווייב אז זי זאל זיך נישט מישן, זי זאל שטיין פון די זייט. עס איז זייער ווייטאגליך פאר קינדער צו זען ווי עלטערן קריגן זיך, עס איז דא א גרויסער צור הרע זיך אריין צו מישן; מען דארף אבער טון וואס דער אייבערשטער זאגט און חס ושלום ווערן אריינגעדריידט אין מחלקת.

דו זאלסט זאגן יעדן טאג אביסל משניות און גמרא, און דיין ווייב זאל זאגן אביסל תהלים, און ביידע פון ענק זאלן בעטן דעם אייבערשטן אויף ענקער פשוט'ע שפראך אלעס וואס איר דארפט; וועט איר האבן א גן עדן לעבן אויף די וועלט.

...

וואויל איז דעם וואס האט שכל צו נוצן זיין געלט אין גוטע

אינוועסטמענטס

בעזרת ה' יתברך - יום ד' פרשת ויחי, י"א טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן

לכבוד מיין טייערער ... גרו יאיר

איך דארף האבן געלט צו ענדיגן דעם בנן אין אומאן, און צו ענדיגן אפקויפן די בנן פאר הדפסה; איך דארף א האלב מיליאן דאלער.

איך טראכט אסאך פון וועם צו בארגן, יעצט טראכט איך אז אפשר קענסטו מיר פארבארגן א האלב מיליאן דאלער פאר דריי יאר, ביז חנוכה תשפ"ה; לאז מיר וויסן אויב דו קענסט מיר העלפן - וועסטו האבן א חלק

אין די הייליגע זאכן וואס מיר טוען.

וואויל איז דעם וואס האט שכל צו נוצן זיין געלט אין גוטע אינוועסטמענטס, אין זיכערע אינוועסטמענטס; וועט ער זיך נישט דארפן שעמען מיט זיין געלט ווען מ'שיח וועט קומען.

...

מלמדים און לערערינס דארפן האלטן די זמנים

בעזרת ה' יתברך - יום א' פרשת שמות, ט"ו טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן לכבוד ... גרו יאיר, מלמד תלמוד תורה היכל הקודש קרית יואל איך האב ערהאלטן דיין בריוו.

אשריך ואשרי חלקיך אז דו ביסט זוכה צו זיין א מלמד, דיין לעבן גייט אריבער מיט גוטע זאכן; דיין פלאג און דיין מוטשע איז אויף אויפצובויען קינדער, אריינלייגן אין זיי די ריינע אמונה, די הייליגע תורה און יראת שמים. אנדערע מוטשען זיך מיט אויפשטעלן א ביזנעס, מען ארבעט ביטער שווער צו בויען א ביזנעס - פארנוועם? פארנוואס? פאר ווען? ווי לאנג לעבט מען דען? ווי לאנג איז מען דא? מען גייט דאך באלד אהיים, וואס בלייבט פון די ביזנעס... אבער אז מען לערנט מיט קינדער, מען לערנט תורה - דאס איז א נצחיות.

בנוגע דער מלמד ... גרו יאיר, ער קומט נישט צייטליך וכו'; אויב איז אזוי ווי דו זאגסט, ער קומט נישט צייטליך - זאלסטו אים אנוועק שיקן, א מלמד אדער טיטשער וואס האלטן נישט די זמנים זאל זוכן א צווייטע פאסטן, דער רמב"ם שרייבט (פרק ב' מהלכות תלמוד תורה, הלכה ד): "מלמד תינוקות שהוא מניח את התינוקות ויוצא, או שהוא עושה מלאכה אחרת עמהן, או שהוא מתרשל בתלמודן - הרי הוא בכלל 'ארור עושה מלאכת ה' רמיה' (ירמיה מח, י)"; דערפאר האט דער רבי נישט געוואלט זיינע מענטשן זאלן זיין מלמדים; דער רבי האט אמאל געפרעגט א מלמד: "וויפיל פארדינסטו א וואך שׂכר לימוד? צעטייל דיין געלט אויפ'ן טאג און אויפ'ן שעה, וויפיל

קומט דיר אויס צו מאכן א מינוט? ממש קליין געלט, פארנוואס זאלסטו פארלירן יענע וועלט פאר בלויז אפאר דאלער; ווייל ווען מען גנב'עט געלט פון א צווייטן קען מען דאס באצאלן און יענער קען דאס מוחל זיין, אבער ווען מען איז מבטל תורה פון קינדער קען מען דאס נישט באצאלן און מען קען דאס נישט מוחל זיין (שיחות הר"ן, סימן רמ)."

בנוגע די קינדער פון משפחה, ... אז דער קינד קען נישט קיין עברי און מען דארף צולערנען מיט אים, מען דארף דינגען א מלמד פאר אים; רעד מיטן טאטן, ער דארף באצאלן.

אז מען רעדט שוין פון די משפחה, וויל איך דו זאלסט זאגן פאר האברך היקר לי ... גרו יאיר, ער זאל וויסן אז מיר מוטשען זיך ביטער שווער מיט די קינדער פון די משפחה. דער מלמד האברך ... גרו יאיר - ווערט ממש קראנק פון דעם קינד; ער זאל וויסן אז ווען ער זוכט צו ברענגען קינדער צום תלמוד תורה - אז דאס איז בכלל נישט אזוי פשוט, ענדערש זאל ער שתדלן אריין צו לייגן די קינדער אין גרויסע מוסדות.

בנוגע דעם קינד ...; נישט מאכן קיין אויסנאם אין די שעות פון חדר. דער אייבערשטער זאל העלפן זאלסט האבן הצלחה אין אלע ענינים.

...

נעמט זיך פאר נישט צו רעדן פון אנדערע מענטשן

בעזרת ה' יתברך - יום א' פרשת שמות, ט"ו טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן מרת ... תחי'

איר האט מיר געפרעגט וואס איר קענט זיך פארנעמען א גוטע קבלה פאר א רפואה פאר אייער קינד.

נעמט זיך פאר נישט צו רעדן פון אנדערע מענטשן; איך מוז אייך זאגן עס איז א עקלדיגע זאך צו רעדן טאג און נאכט פון אנדערע, מען האט גארנישט פון רעדן פון א צווייטנס פריואטע זאכן. די הייליגע חכמים זאגן (תענית ח.) ווען משיח וועט קומען וועלן די חיות גיין צום שלאנג און אים

פֿרעגן: "פֿארן וואס בייסטו מענטשן? וואס פֿאר א הנאה האסטו פֿון דעם? ווען מיר פֿארציקן א באשעפעניש האבן מיר הנאה, מיר האבן וואס צו עסן, מיר שטילן אונזער הונגער; אבער דו שלאנג - וואס האסטו פֿון בייסן אנדערע און זיי פֿארססן, דו עסט זיי דאך נישט אויף, דו שפּירסט נישט קיין טעם אין דעם? דו שפּירסט דאך נאר א טעם פֿון ערד!" וועט די שלאנג ענטפֿערן: "וואס ווילט איר פֿון מיר? פֿרעגט דעם 'בעל הלשון' - דער וואס רעדט לשון הרע, דער וואס פֿלאפֿלט און דערציילט לשון הרע, פֿרעגט אים וואס פֿאר א הנאה ער האט פֿון דעם; ער איז דאך אויף א שלאנג, ער שטעכט יעדן איינעם מיט זיינע לשון הרע'ס און האט גארנישט דערפֿון?"

אז איר וועט מער נישט רעדן פֿון יענעמ'ס צרות - וועט איר זען א גרויסע ישועה, אייער קינד וועט האבן א רפואה שלימה.

דער אייבערשטער זאל העלפֿן איר זאלט האבן הצלחה אין אלע ענינים.

...

האט נאך אביסל סבלנות, נאך אביסל וועט זיין גוט

בעזרת ה' יתברך - יום א' פרשת שמות, ט"ו טבת, שנת תשפ"ב לפֿרט קטן ... תחי', תלמידה בית פיגא

איך האב געליינט אייער פֿארנווייטאגטע בריוו; איר שרייבט זייער שרעקעדיגע ווערטער, איר ווילט ענדיגן אייער לעבן, איר קענט נישט אויסהאלטן די ווייטאג פֿון אייער מאמע; אייער טאטע שרייט און פֿארשעמט איר ווען אלע קינדער הערן, עס איז נישטא קיין איין נאָרמאלע שמועס צווישן זיי.

עס שטעכט מיר זייער אין מיין הארץ צו הערן וואס איר גייט אריבער; איך האב נישט געוויסט ווי ווייט עס גייט, איך האב נישט געוויסט ווי שטארק אייער מאמע ליידט; איך בעט אייך זייער, האט נאך אביסל סבלנות, נאך אביסל וועט איר חתונה האבן, איר וועט שוין נישט דארפֿן מיטהאלטן די קריגערייען פֿון אייערע עלטערן.

בַּעֲטֵס דַּעַם אֵיבְעַרְשָׁטֶן אִיר זָאָלְט בַּאקוֹמַעַן אַן עַרְלִיכֶער חֲתָן, אַן עַרְלִיכֶער מאַן וואָס וועט זיין גאַנץ לַעבֶן שײַן רַעדֶן צו אײַך, בַּעֲטֵס דַּעַם אֵיבְעַרְשָׁטֶן פֿאַר אַן עַרְלִיכֶער מאַן; מיט תּפִּלָּה וועט אִיר דָּאָס בַּאקוֹמַעַן, בַּעֲטֵס אַן אַ שײַעוֹר אויף אַן עַרְלִיכֶע לַעבֶן.

מיר געפונען, לָאָה הָאָט זײַער אַסאַך געבֶעטֶן דַּעַם אֵיבְעַרְשָׁטֶן זי זאל חתונה האבן מיט אַ צדיק. דער הייליגער זוהר זאָגט (נוח, רכג): "לָאָה פֿל יוֹמָהּ, הֵנָּה בְּפִרְשַׁת אֲוֶרְחִין קֵימָא", לָאָה פֿלעגט גיין הַתְּבוּדוֹת, "וּבְכַת", און זי האט געוויינט צום אֵיבְעַרְשָׁטֶן, "בְּגִינֵיהּ דִּיעֶקב, כִּד שְׁמַעַת דְּאִיהוּ צַדִּיקָא", זי האט געוויינט אז זי וויל חתונה האבן מיט דער צדיק יַעֲקֹב, "וּצְלוֹתָא אַקְדַּמַת לִיהּ", ביז זי האט זוכה געווען חתונה צו האבן מיט אים, "רַחֵל לֹא נִפְקַת לְאוֶרְחִין לְעַלְמָא, בְּגִינֵי כֶּף זַכָּתָהּ לָאָה לְאַתְקַבְרָא עַמִּיהּ", רַחֵל האט נישט געדאווענט אויף דַּעַם, דַּעַרְיבֶער האט לָאָה זוכה געווען אויף צו ליגן אין מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה מיט יַעֲקֹב אַבִּינוּ, ווייל זי האט אַסאַך געבֶעטֶן דַּעַם אֵיבְעַרְשָׁטֶן צו חתונה האבן מיט דַּעַם צדיק.

בַּעֲטֵס אויף אַן עַרְלִיכֶן מאַן, נאַר עַרְלִיכֶע אַיִדן האבן שְׁלוֹם בֵּית; אויב איז דא יְרֵאת שְׁמַיִם - דַּעמאַלְט רַעדֶט מָעַן שײַן צו די ווייב, מָעַן האט זיך ליב; ווידעראום דער וואס האט נישט יְרֵאת שְׁמַיִם - פֿייניגט די ווייב, טשעפֿעט די ווייב. מָעַן דאַרף אַסאַך בַּעטֶן דַּעַם אֵיבְעַרְשָׁטֶן צו בַּאקוֹמַעַן אַ מאַן וואָס האט שײַכות מיט אַ צדיק, אַ מאַן וואָס פֿאַלגט אַ צדיק; דַּעמאַלְט איז דאָס לַעבֶן זײַס.

אִיר זָאָלְט מַכְבֵּד זיין אֵייער טאַטע און אֵייער מאַמע; אויב מָעַן קריגט זיך זָאָלְט אִיר זיך נישט אַרײַנמישן, נאַר בַּעטֶן דַּעַם אֵיבְעַרְשָׁטֶן מָעַן זאל זיך נישט קריגן.

דער אֵיבְעַרְשָׁטֶער זאל העלפֿן אִיר זָאָלְט האבן הַצְלָחָה אין אַלע עַנְיָנִים.

...

דאנק דעם אייבערשטן אז דיין ווייב לאזט דיר גיין קיין

ברסלב

בעזרת ה' יתברך - יום א' פרשת שמות, ט"ו טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן

לכבוד ... נרו יאיר

איך האב ערהאלטן דיין בריוו.

ביי מיר איז אויך אזוי געווען; ווען איך האב זיך דערוויסט פון רבי'ן, עס האט אנגעהויבן ברענען אין מיר די פייער פון רבי'ן - האט מיין ווייב תחי' מיר געזאגט די זעלבע ווערטער וואס דיין ווייב זאגט דיר, זי האט מיר געזאגט: "איך וועל דיר נישט שטערן פון גיין קיין ברסלב, איך פאר מיר וויל אבער נישט זיין ברסלב, איך וויל נישט גיין דארט"; מיר האט אבער נא געברענט אז מיין ווייב תחי' זאל קומען און מיטהאלטן אלעס אין ברסלב, איך האב גערעדט צו איר שיינערהייט, איך האב איר געבעטן פון צייט צו צייט זי זאל קומען, זי האט נישט געוואלט, דאך האט זי מיר געוואלט צופרידנשטעלן און זי איז געקומען דא דארט צו מוהרא"ש. אין אנהייב איז יעדע מאל געווען א גאנצע זאך, א גאנצע טובה, ביז דער אייבערשטער האט געהאלפן עס האט זיך אנגעצינדן ביי איר אויך די פייער פון רבי'ן.

אז דיין ווייב איז וויליג דו זאלסט זיין ביים רבי'ן, זי וויל אבער נישט זיין א חלק פון קהלת היכל הקודש - זאלסטו דאנקען דעם אייבערשטן; וואס נאך דארפסטו? אז זי שטערט דיר נישט - ביסטו שוין דער גליקליכסטער!

איך קען דיר דערציילן סיפורים פון אינגעלייט פרישע מקורבים און אפילו פון אלטע מקורבים, ווי זיי זענען אזוי צעבראכן ביי זיך, זיי דארפן באהאלטן זייער התקרבות צום רבי'ן ווייל די ווייב איז זיך מתנגד דערצו. יעדעס מאל זיי קומען אין שול צו א שיעור אדער א תפלה - דארפן זיי אויסשפילן די ווייב, זיי זאגן הונדערט ליגנטס, ווייל ווי אזוי עס גייט דאך, יעדע ליגנט וואס מען זאגט - דאך מען האבן גרייט נאך אפאר ליגנטס אז אלעס זאל שטימען, זיי ווערן ממש משוגע פון דארפן אזוי ארומשפילן.

היינט שרייבט מיר א פרישער מקורב פון ארץ ישראל אז זיין ווייב וויל

נישט הערן דאס ווארט 'ברסלב', זי וויל אפילו נישט הערן דאס ווארט 'משניות' ווייל אין ברסלב רעדט מען פון לימוד משניות, אין ברסלב לערנט מען אסאך משניות; ער ווייסט נישט וואס צו טון מיט זיך, פון איין זייט איז ער זייער פרייליך מיט זיין ווייב, זי איז א גוטע פרוי, אבער ווען עס קומט צו ברסלב ווערט זי פארהאקט.

אז דיין ווייב איז באוויליגט דו זאלסט זיין ביים רבי'ן - זאלסטו נישט אויפהערן דאנקען און לויבן דעם אייבערשטן, און פון צייט צו צייט קענסטו איר נאכאמאל פֿרעגן אויב זי וויל קומען צו א צאמקום אדער אויב זי וויל קומען א יום טוב זיין מיט אנשי שלומינו. שלעפ נישט מיט פֿח, נאר שיינערהייט און ווייכערהייט, וועסטו זען אז עס וועט זיך אויך אין איר אנצינדן די פייער פון רבי'ן.

דער אייבערשטער זאל העלפֿן זאלסט האבן הצלחה אין אלע ענינים.

...

אין די וואכן פון שובבי"ם זאלסטו זיך באפלייסן אין לימוד משניות

בעזרת ה' יתברך - יום ב' פרשת שמות, ט"ז טבת, שנת תשפ"ב לפֿרט קטן לכבוד ... גרוי נאיר, ירושלים
איך האב ערהאלטן דיין בריוו.

איך בעט דיר זייער, יעצט ווען מיר זענען אריין אין די וואכן פון שובבי"ם זאלסטו זיך באפלייסן אין לימוד משניות. דער הייליגער רבי זאגט (שיחות הר"ן, סימן יט): "אפילו אותן האנשים הרחוקים מן הקדושה מאד, שנלכדו במצודה רעה, עד שרגילין בעברות חס ושלום רחמנא לצלן", אפילו א מענטש וואס איז זייער ווייט פון קדושה, ער טוט עבירות רחמנא לצלן און ער איז שוין אראפגעפאלן אין שאול תחתית, "אף על פי כן, הכח של התורה גדול כל כך, עד שיכולה להוציא אותם מן העברות שרגילין בהם חס ושלום. ואם יעשו להם חק קבוע וחיוב חזק ללמד בכל יום כף וכף, יהיה איהו

שִׁיחָהּ, בְּיָדָי יִזְכּוּ לְצֵאת מִמְצוּדָתָם הֶרְעָה עַל יָדֵי הַתּוֹרָה, כִּי כַח הַתּוֹרָה גְּדוּל מֵאֲדָ", אוֹיֵב וְעוֹט עַר זִיף מֵאֲכָן אַ קְבִיעוֹת צוֹ לְעֶרְנָען יַעֲדָן טָאג "כֶּף וְכֶף", וְעוֹט עַר סוֹף כָּל סוֹף אַרְוִיסְגִּיין פּוֹן זַיין בְּלֵאטֶע, וְוִייל דִּי כַח פּוֹן תּוֹרָה אִיז אַזוֹי גְּרוֹיס אַז עֵס נַעֲמֵט אַרְוִיס דְּעַם מְעַנְטֵש פּוֹן זַיין שְׁלֵעֲכֶטֶס; מוֹהֲרָא"ש זָאגט, עַר הָאֵט מְקוּבָל פּוֹן אַנְשֵׁי שְׁלוֹמִינוּ אַז בְּשַׁעַת דְּעַר רַבִּי הָאֵט גְּעוֹזָאגט דִּי שִׁיחָה הַנ"ל פּוֹן דָּאס גְּרוֹיסְקִיט פּוֹן לְעֶרְנָען, דָּאס נַעֲמֵט אַרְוִיס פּוֹן עֲבִירוֹת - אַז דָּאס גִּיט אַרְוִיף אוֹיף לִימוּד ח"י פְּרָקִים מְשֻׁנּוֹת; מְשֻׁנּוֹת - דָּאס נַעֲמֵט אַרְוִיס דְּעַם מְעַנְטֵש פּוֹן אַלֶּע עֲבִירוֹת.

דְּעֲרִיבֶער בֶּעַט אִיף דִיר זַיַּער זְאָלֶסט אָנְהִיבֵן מִיט אַ פְּרִישְׁקִיט לְעֶרְנָען מְשֻׁנּוֹת יַעֲדָן טָאג; קוֹק נִישְׁט אוֹיב דוּ פֶּאַרשְׁטִיִּסט דָּאס לְעֶרְנָען אָדְעַר נִישְׁט, דוּ זָאג דִּי וְוִעֲרִטֶער - וְוִעֲסֵטוּ זוֹכֶה זַיין צוֹ וְוִעֲרֵן נְעַנְטֶער און נְעַנְטֶער צוֹם אִיבֶּערשְׁטן, דוּ וְוִעֲסֵט אַלֶּעס פֶּאַררֶעכְטן.

דְּעַר אִיבֶּערשְׁטֶער זְאָל הַעֲלֵפֵן זְאָלֶסט הָאבֵן הַצְּלָחָה אִין אַלֶּע עַנְיָנִים.

...

חֲבוּרַת הַיֵּכַל הַקּוֹדֶשׁ אִין מֵאַנְטְשֶׁעֶסטֶער

בְּעִזְרַת ה' יִתְבָּרֵךְ - יוֹם ב' פְּרִשְׁת שְׁמוֹת, ט"ז טֵבֵת, שְׁנַת תשפ"ב לַפְּרִט קָטָן

לְכַבּוֹד ... גְּרוֹ יָאִיר, מֵאַנְטְשֶׁעֶסטֶער

אִיף הָאב עֲרֵהאַלְטֵן דַּיִן בְּרִיוּ.

אִיף פְּרִי זִיף זַיַּער צוֹ הַעֲרֵן דִּי גוֹטֶע גַּיַעֵס, עַנְדְּלִיף נֵאָךְ אַזוֹי לֵאנֵג וואַרְטֵן הָאָסְטוּ אָנְגֶעהוֹיבֵן טוֹן צוֹ דְּעַר זָאף; הָאָסְט צֵאַמְגֶענוּמֶען אַנְשֵׁי שְׁלוֹמִינוּ אִין מֵאַנְטְשֶׁעֶסטֶער בִּי שְׁלֵשׁ סְעוּדוֹת, מְעַן הָאֵט זִיף מְחִזֵק גְּעוֹוֶען מִיט דִּי עֲצוֹת פּוֹן רַבִּי'ן, מִי יִתֵּן דוּ זְאָלֶסט דָּאס טוֹן מִיִּדִי שְׁבוּעַ בְּשָׁבוּעַ; אָנְהִיבֵן מִיט שְׁלֵשׁ סְעוּדוֹת, נֶאכְדֶעם אַלֶּע תְּפִילוֹת, און אוֹיף אִינְמִיטֵן דִּי וואַךְ.

אִיף הָאב הַנְּאָה צוֹ הַעֲרֵן אַז דוּ הָאָסְט פֶּאַרְגֶעלְעֶרְנֵט אַ בְּרִיוּ פּוֹן פְּרִשְׁת וַיְחִי וְוִאָס מְעַן הָאֵט גְּעֶשְׂרִיבֵן פֶּאַרְיָאָר פֶּאַר תְּלִמִּידֵי הַיֵּכַל הַקּוֹדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם.

בְּאֵמֶת זַעֲנֵעַן אֶלֶע בְּרִיוו פּוֹן עֲצָתוֹ אֲמוֹנָה און אִישׁ אֲמוֹנוֹת גַּעֲשִׂרִיבֵן פֶּאָר אֶלְעֻמֶען, אֶלֶע קַענֶען נויצן די חִיזוּק פּוֹן די בְּרִיוו, אַפִּילוּ די בְּרִיוו אִיז אַדְרַעסִירט צו אַן אַנדֶערֶע חִבּוּרָה וְכוּ' - קַען יַעֲדֶער הָאָבֵן גּוּטֶע חִיזוּק און וויסן ווי אזוי זיך צו פִּירן אין לַעבֵן.

עס איז אַ גּוּטֶע גַעֲדָאָנֶק פֶּאָרצוּלְעֶרנֶען בִּי שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת אַ בְּרִיוו פּוֹן עֲצָתוֹ אֲמוֹנָה אַדְעֶר אִישׁ אֲמוֹנוֹת. זױף אויף אַ בְּרִיוו וואס רַעֲדֵט פּוֹן די פֶּרֶשֶׁה אַדְעֶר פּוֹן די זְמַן אין וואס מַעַן גַעפּוֹנט זיך, אַדְעֶר פּוֹן די עֲנִיָּן וואס מַעַן רַעֲדֵט און דָאס זאַלֶסטוּ פֶּאָרלְעֶרנֶען.

וויסן זאַלֶסטוּ, אַ גּוּטֶע עֲצָה עס זאל נִישֵׁט ווערן אַ מְקוּם פּוֹן לְצִים, אַ פֶּלֶאָץ פּוֹן הַפְּקָרוֹת - אַז דו וועסט מִזְכִּיר זײַן די נֶאֱמַעַן פּוֹן מוֹהֲרָא"ש; יַעֲדֶע מֶאל מַעַן רַעֲדֵט אין שׁוּל - זאַלֶסטוּ זאַגן: "מוֹהֲרָא"ש זאַגט", "מוֹהֲרָא"ש הָאֵט גַעֲהֶאלְטֵן", "מוֹהֲרָא"ש הָאֵט דַּעֲרֻצִּילֵט", - וועלן זײ נִישֵׁט קוּמַעַן צו אײַך.

בְּפֶרֶט אַז דו וועסט זאַגן בְּשֵׁם דַּעֲרָא שִׂיבָה וְכוּ' - וועט זײַן גָאָר אַ שְׂטאַרְקֶער דְרֻךְ אַרְץ, ווייל דַּעֲרָא לֵץ וויל אײַן זאַף: 'קײַנֶער זאל מִיר נִישֵׁט זאַגן וואס צו טוֹן, אײַך ווייס בַּעֲסֶער פּוֹן יַעֲדֵן אײַנַעם'; ווען מוֹהֲרָא"ש הָאֵט גַעלְעבֵט הָאֵט מַעַן גַעֲצִיטְעֶרֶט פּוֹן מוֹהֲרָא"ש, די לְצִים הָאָבֵן דָאס נִישֵׁט גַעקֶענט נַעמַעַן, הײַנט איז שׁוֹיֵן אַנְדֶּערֶשׁ.

אײַך הָאָף דו פֶּאָרשִׁיטִיסט וואס דו הָאָסט צו טוֹן.

דַּעֲרָא אײַבֶּערֶשֶׁטֶער זאל הַעלְפֵן זאַלֶסטוּ הָאָבֵן הַצְלָחָה אין אֶלֶע עֲנִיָּים.

...

אַ צְדָקָה קאַסע טאַר נִישֵׁט גַעפִּירט ווערן דוּרְךָ אַ יְחִיד

בְּעִזְרַת ה' יִתְבָּרֵךְ - יום ב' פֶּרֶשֶׁת שְׁמוֹת, ט"ז טֵבֵת, שְׁנַת תשפ"ב לְפָרֶט קָטָן

לְכַבּוֹד ... נְרוּ יֵאִיר

אײַך ווייס נִישֵׁט פֶּאָרן וואס עַר איז אזוי פֶּאָר'עֲקֶשְׁנִיט און עַר וויל זיך נִישֵׁט

לֵאזֵן הַעֲרֵן, און נֶאֱכַמֶער וואונדֶער אײַך זיך אויף דִּיר, וויפִיל אײַך הָאָב דִּיר

גַּעֲבֻעַטן זְאָלֶסְט רַעֲדֵן צו אים און אים מְחֻזַּק זײַן - הָאָסְטוּ זײַף אַלְזײַ אַרױסְגַּעֲדֶרײַדְט און יַעֲצֵט הָאָט פֿאַסִירְט וואס הָאָט פֿאַסִירְט.

אײַף זָאג דײַר קְלָאָר נֶאָכְאָמָאל וואס אײַף הָאָלְט, נײַשְׁטָא אַזאַ זאָף אַ יְחִיד זַאל זײַצן מײַט גַעֲלֵט פֿון צְדָקָה; זײַ נײַשְׁט קײַן אױבֶּער חָכֵם, אײַף ווײַס וואס אײַף זָאג, מַעֲנִטְשֵׁן גַעבֵן גֵּרױס גַעֲלֵט צו דֶרוּקֵן דײַ סְפָרִים און גְּלִיוֹנוֹת, בְּפֶרֶט דַּעַם סֶפֶר אֲשֶׁר בְּנַחַל; מוֹהֲרָא"ש הָאָט מְבַטִּיחַ גַּעוּוֹעַן אַז ווער עַס וועט דֶרוּקֵן זײַנע בְּרִיוּ - וועט זַען גֵּרױסֶע יִשׁוּעוֹת. אַז מַעַן שְׁטַעֲלֵט אױף אַ קֶרֶן הַדְּפָסָה, מַעַן נַעֲמֵט צאָם גַעֲלֵט - דאַרף זײַן אַפֿאַר מַעֲנִטְשֵׁן וואס קוֹקֵן דוֹרֵף דײַ חֶשְׁבֹּנוֹת. דו גַּעֲדַעֲנִקְסְט וואס מוֹהֲרָא"ש אַלײַנְס הָאָט זײַף צאַמְגַּעֲלִיטֵן בײַזֵּן לַעֲצֻטֵן טָאָג פֿון זײַן לַעֲבֹן, וויפֿיל מַעֲנִטְשֵׁן הָאָבֵן אים בְּאַגְנִבְעֵט מײַט מײַלְיאַנען שְׁקָלִים, נײַשְׁט סַתֵּם מַעֲנִטְשֵׁן, נאַנטֶע מַעֲנִטְשֵׁן וועם מוֹהֲרָא"ש אַלײַנְס הָאָט גַעֲשְׁטַעֲלֵט.

אײַף בײַן קײַנעם נײַשְׁט חוֹשֵׁד אױף גְּנִיבָה, אײַף ווײַל פֶּשׁוּט עַס זַאל נײַשְׁט פֿאַסִירֵן וואס הָאָט פֿאַסִירְט בײַ מוֹהֲרָא"ש און וואס הָאָט שײַער נײַשְׁט פֿאַסִירְט בײַ אונז אײַן יִשִּׁיבָה, עַס הָאָט גַעפֿעֲלֵט אַ הָאָר אַז דָּאס זַאל פֿאַסִירֵן יאַרן צוּרִיק בײַ אונז אײַן יִשִּׁיבָה, דַּער אײַבֶּעֲרִשְׁטֶער הָאָט אונז גַעֲהִיטֵן; דַּעֲרִיבֶּער הָאָב אײַף אױפֿגַענוֹמַען אַפֿאַר אײַנגַעֲלִיט אײַן אַרְץ יִשְׂרָאֵל זײַ זַאלֵן זײַן אַחֲרָאֵי אױף דײַ גַעֲלֵט וואס מַעֲנִטְשֵׁן זַענען תוֹרֵם צו דֶרוּקֵן דײַ סְפָרִים און קוֹנְטֶרַסִים.

גַּעב אײַבֶּער פֿאַר אַלֶּע וואס הַעֲלֶפֶן דֶרוּקֵן זײַ זַאלֵן ווײַטֶער הַעֲלֶפֶן מײַטֵן דֶרוּקֵן און עַס זַאל נײַשְׁט אַרױסְקוֹמַען קײַן מְכָשׁוּל פֿון אונזֶערֶע הַעֲנֵט.

און אַז מַעַן רַעֲדֵט שׁוִין ווײַל אײַף אַז דײַ חֲבָרֵי הַנְּהִלָּה פֿון קֶרֶן הַדְּפָסָה זַאלֵן פֿון צײַט צו צײַט אײַבֶּעֲרִגײַן דײַ חֶשְׁבֹּנוֹת און זַען וואס טוֹט זײַף אײַן בְּאַנֶק; נײַשְׁטָא אַזאַ זאָף אַ יְחִיד זַאל זײַצן בײַם שׁיֶסֶל, זַאל עַר זײַן דַּער גַרַעסְטֶער מַעֲנִטְשֵׁן.

אָף און ווײַ פֿאַר אַ צְדָקָה קאַסֶע וואס ווערֶט גַעפֿירְט דוֹרֵף אַ יְחִיד.

דַּער אײַבֶּעֲרִשְׁטֶער זַאל הַעֲלֶפֶן זְאָלֶסְט הָאָבֵן הַצְּלָחָה אײַן אַלֶּע עַגְנִינִים.

...

וועמען מען זאל מכבד זיין צו רעדן אין בית המדרש

בעזרת ה' יתברך - יום ב' פרשת שמות, ט"ז טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן
לכבוד ... גרו יאיר, גבאי בית המדרש היכל הקודש בני ברק

איך הער צוריק הערליכע שיינע גרוסן אויף די בית המדרש, איך באקום
בריוו פון די מתפללים, יעדער איז פרייליך, מען שפירט זיך זייער גוט.

בנוגע ווי אזוי מען זאל רעדן - אידיש אדער לשון קודש; היות רוב מנגן
רעדן אידיש - וויל איך דו זאלסט רעדן נאר אין אידיש. סיי די שיעורים, סיי
דאס אויסרופן, און אזוי ווייטער; אלעס זאל זיין אין אידיש.

בנוגע וועם מכבד זיין צו רעדן וכו'; ווער עס רעדט די ווערטער פון
רבי'ן, אן קיין פשעטלעך און אן קיין דריידלעך - דער זאל רעדן, ווייל
מענטשן קומען הערן די ווערטער פון רבי'ן אזוי ווי מוהרא"ש האט דאס
איבערגעגעבן, חיזוק און עצות אויף למעשה; עס האט נישט צוטון ווער עס
איז עלטער וכדומה, עלטערע מענטשן זאלסטו מכבד זיין מיט א פלאץ לויט
ווי עס פאסט, און אזוי אויף ווען עס קומען צו גיין מענטשן וואס זאגן אז
זיי זענען שוין פופציג יאר ביים רבי'ן, הונדערט יאר ביים רבי'ן - זאלסטו זיי
מכבד זיין מיט אן עליה, אבער רעדן זאלן נאר די אינגעלייט וואס רעדן די
דיבורים אויף למעשה.

ווען מיר האבן געעפנט די שול היכל הקודש אין וויליאמסבורג פלעגט
יעדע וואך א צווייטער רעדן, עס איז געווען א רייע מענטשן, אנשים מכבדים
- וואס האבן גערעדט, ביז איך בין געגאנגען בעטן מוהרא"ש זאל בעטן
איינעם פון אנשי שלומינו אז יענער זאל רעדן, איך האב געזאגט פאר
מוהרא"ש אז אלע רעדן שיינע תורות, שיינע מעשיות וכו' וכו' אבער נאר
דער אינגערמאן האט דיבורים אויף לעובדא ולמעשה, דער רעדט פון חיזוק
אויף לימוד התורה על פי סדר דרך הלימוד פון רבי'ן (פמבאר בשוחות הר"ן, סימן
עו), חיזוק אויף תפלה והתבודדות אויף למעשה, און חיזוק אויף שלום בית
וכו'.

עס זענען געווען אין היכל הקודש וואס האבן געדריידט מיט די הענט

און מיט די נאז אויפ'ן סדר דרף הלימוד און אויף די דיבורים וואס מוהרא"ש האט גערעדט - ביז מען האט דאס אפגעשטעלט.

דעריבער, אז דו ביסט זיך מוסר נפש צו עפענען א שול היכל הקודש אין בני ברק זאלסטו פון איין זייט יעדן איינעם מחזק זיין, טייל עליות פאר די מתפללים און ווען עס קומט א גאסט געב אים אן עליה לפי כבודו, אבער פון די אנדערע זייט זאלסטו אכטונג געבן ווער עס רעדט, וואס מען רעדט און ווי אזוי מען רעדט. זע מען זאל רעדן די דיבורים וואס מען רעדט אין ישיבה, די דיבורים וואס דו הערסט ביי די שיעורים.

דער אייבערשטער זאל העלפן זאלסט האבן הצלחה אין אלע ענינים.

...

בעט איבער דיין ווייב

בעזרת ה' יתברך - יום ד' פרשת שמות, י"ח טבת, שנת תשפ"ב לפרט קטן
לקבוד ... נרו זאיר

איך האב ערהאלטן דיין בריוו.

איך בעט דיר זייער, רעד שייך צו דיין ווייב, טו איר נישט וויי; עס איז א גרויסע עבירה וויי צו טון די ווייב, איר מאכן וויינען, מען באקומט א גרויסע שטראף. מען פארלירט אלעס; מען פארלירט די געלט, מען פארלירט די קינדער.

דו זאלסט איר יעצט איבערבעטן, וועט דער אייבערשטער דיר מוחל זיין.

דער אייבערשטער זאל העלפן זאלסט האבן הצלחה אין אלע ענינים.

...

יִישָׁר כַּח פּאָר די געשְׁמאַקע הַכְּנֶסֶת אוֹרְחִים אֵינעם נֵיעֵם

הַעֲרֵלִיכֵן בְּנֵן אֵין שְׁטאַט סִיגוט

בְּעִזְרַת ה' יתְּבַרֵךְ - יום ד' פּרשת שְׁמוֹת, י"ח טַבַּת, שְׁנַת תשפ"ב לַפְּרֵט קָטָן

לְכַבּוֹד הָרַב ... הִי"ו

אֵיךְ וויל דיר זייער פּאָדאַנקען פּאַר'ן מְקַיִם זיין די מְצוּה פון הַכְּנֶסֶת אוֹרְחִים מיט אונז מיט אַזאַ וואַרעמקייט, מיט אַזאַ בְּרִיִּיטע האַרץ.

האַסט אונז אַרײַנגענומען אֵינעם נֵיעֵם הַעֲרֵלִיכֵן בְּנֵן אֵין שְׁטאַט סִיגוט אֵין רומעניע. מיר זענען אַרום געפּאַרן אֵין אונגאַרן און רומעניע, מיר זענען אַנגעקומען קיין סִיגוט מתפלל זיין ביי די הייליגע צדיקים, דאַרט זענען מיר שוין געווען אַזוי אַפּגעמאַטערט, מיר האָבן זיך זייער מְחַיֵּ געווען. מיר האָבן גענוצט די מקוה; אַזאַ געשְׁמאַקע הייסע מקוה, עס שפּירט זיך ווי אֵין וויליאַמסבורג אַדער קרית יואל.

אויף האָבן מיר געדאַווענט אויבן אֵין שול; א פּראַכטפולער שול, און מען האט געגעסן אונטן אֵינעם הַעֲרֵלִיכֵן עס-זאל. אֵיךְ פּאָר מיר האב זיך מְחַיֵּ געווען מיט די אוצַר הַסְּפָרִים, מיט'ן ש"ס און מיט'ן זוהר; מיר האָבן נישט גענוג ווערטער דיר צו דאַנקען דערפּאַר.

אֵיךְ בֵּין אַבִּיסֵל שְׁפֵעַט, אֵיךְ וואלט שוין לאנג געדאַרפּט שרייבן, אָבער אֵיךְ בֵּין פּשוט פּאַרנומען געווארן, עס איז מיר אַרויס פון קאַפּ. דער אייבערשטער זאל העלפּן זאַלסט מְצַלִּיחַ זיין אֵין אַלע דיינע וועגן.

...

מֵעַן דאַרף זיין זייער פּאַרזיכטיג מיט צדקה געלט

בְּעִזְרַת ה' יתְּבַרֵךְ - יום ד' פּרשת שְׁמוֹת, י"ח טַבַּת, שְׁנַת תשפ"ב לַפְּרֵט קָטָן

מֵרַת ... תַּחֲנִי

אֵיךְ האב עֲרַהֲלֵטן אייער בריוו.

עס איז נישט אַמֵּת וואס איר שרייבט, אֵיךְ בֵּין נישט געקומען קיין

ירושל'ים קיינעם וויי צו טון, איך ווייס נישט פארן וואס אייער מאן זאגט אזוי; איך בין געקומען מחזק זיין אנשי שלומינו. איך האב זייער ליב אייער מאן; עס טוט מיר זייער וויי אז ער זאגט איך בין געקומען אים וויי טון.

אז איר שרייבט מיר און איר ווילט דא עפעס העלפן, אפער קענט איר זיין די גוטע שליח וואס וועט האבן א גוטע השפעה אויף אים, אים מחזק זיין ער זאל זיך נישט אפטיילן פון אונזער חבורה; עס טוט מיר זייער וויי, עד דכדוכה של נפש - אז אייער מאן וויל זיך אפטיילן פון אונז.

בנוגע די הדפסה; מוהרא"ש האט געזאגט, יעדער איינער קען דרוקן זיינע ספרים, עס איז נישטא קיין 'כל הזכויות שמורות' אויף דעם; אבער אז מען נעמט צאם געלט, מען בעט נדבות פון מענטשן און עס איז אויף מיין נאמען - מוז איך עס טון לויט די הלכה; עס דארף זיין א ועד פון אפאר מענטשן, נישט אז איינער אליין זאל האבן די שליסל צו די געלט. נישט חס ושלום אז מען איז חושד איינעם דא, נאר אין די עבר איז אזוי געווען; ביי מוהרא"ש איז געווען שרעקליכע מעשיות פון גנבות, דעריבער מוז זיין א וועג פון אפאר מענטשן וואס האלטן חשבון אויף די געלט.

איך האף אז אייער מאן וועט געדענקען ווער עס האט אים מקרב געווען, ער וועט געדענקען ווער עס האט אלעס אנועק געגעבן פון זיך אז ער זאל וויסן די שיינע עצות פון רבי'ן, און ער וועט ווייטער בלייבן א מפיץ נאך מער ווי ביז אהער.

דער אייבערשטער זאל העלפן איר זאלט האבן הצלחה אין אלע ענינים.

...

בערות השם תכיר

עצתו אמונה

סגור קינזל

ווער איז גרעסער? (ב)

קינדער, מיר האלטן אינמיטן דערצייילן די מעשה וואס דער רבי האט דערצייילט, אז דער הייליגער בעל שם טוב זכותו יגן עלינו האט דערצייילט צוויי מעשיות; איין מעשה האבן מיר שוין דערצייילט פאריגע וואך, די מעשה פון דעם קארנער עושר, די וואך וועלן מיר דערצייילן די צווייטע מעשה.

דער הייליגער בעל שם טוב זכותו יגן עלינו האט דערצייילט פאר זיינע תלמידים, עס איז געווען א בעל מנגן וואס פלעגט ארום גיין צו חתונות זינגען און שפילן, און וויבאלד ביי חתונות זענען דא פרויען און מיידלעך, און דער בעל מנגן האט געוואלט האבן ריינע אויגן, הייליגע אויגן, ער האט נישט געוואלט קוקן אויף די פּרעמדע

פֿרויען - האט ער זיך געמאכט ווי ער איז בלינד
און ער האט זיך פארקלעבט די אויגן, ביז אלע
האבן געמיינט אז ער איז טאקע בלינד. ווען דער
בעל מנגן איז נפטר געווארן איז מען געוואר
געווארן דעם אמת, אז ער איז נישט געווען בלינד;
נאר וויבאלד ער האט נישט געוואלט נכשל ווערן
מיט ראיות אסורות האט ער זיך פארבינדן זיינע
אויגן, מען האט געמיינט אז ער איז בלינד.

דער בלינדער שפילער

דער בעל שם טוב האט אויסגעפירט און געפרעגט זיינע תלמידים: "ביידע זענען יעצט אוועק, דער קארגער עושר און דער בלינדער שפילער, זאגט מיר ווער איז געווען גרעסער - דער וואס האט זיך געמאכט בלינד זיין גאנץ לעבן כדי ער זאל נישט נכשל ווערן מיט א שלעכטן קוק, אדער דער עושר וואס מען האט געמיינט אז ער איז א קמצן, און זיין גאנץ לעבן האט ער געהאט בזיונות, מען האט אים געשאלטן מיט אלע קללות פון די ארעמעלייט?" די תלמידים זענען געווען זייער איבערגענומען פון ביידע מעשיות און זיי האבן געזאגט פאר זייער רבי, דער הייליגער בעל שם טוב: "רבי מיר ווייסן נישט ווער איז גרעסער, מיר טראכטן אז ביידע זענען די זעלבע גרויס", האט דער בעל שם טוב געזאגט: "אין הימל ווייסט מען אויך נישט ווער פון די צוויי איז גרעסער."